

Jöjjetek

1961. július-augusztus.
14. évfolyam, 4. szám.

Emigrációnk értelme

Súlyos az emigráns helyzete akkor, amikor elhagyja hazáját. — Lerombolt országok és leégett városok romjai között kellett meghúzódnia annak, aki a háború végén jött el hazulról, nehéz közelharcot kellett gyakran vívnia a mindennapi betevő falatért. Nem volt könnyű a helyzete annak sem, aki az 1956-os forradalom után menekült Nyugatra. A gazdasági körülmények kétségkívül jobbak voltak a befogadó országokban, mint 1945-ben s szinte az egész szabad világ segíteni igyekezett; de míg a „45-ös” menekült nyomorát egész Európa osztotta és együtt küzdötte fel magát lassan a többiekkel, addig az „56-os” menekült hosszú lidércnyomás, párnapos részegítő szabadság és egy új pokolbahullás után szédülve állt meg az új ország kapujában és sokáig tartott, amíg hozzászokott egy új és nyugodt élet ritmusához, ahhoz, hogy vannak országok, ahol a szabadság nem ex-tátikus élmény, hanem magátólértelődő dolog.

Időközben aztán elcsitulnak a hullámok, megnyugodtak az idegek, az izmok megeresztek. Legtöbbször közülünk megtalálták a nagyk útját, normális és hasznos tagjai egy új társadalomnak, és hozzászórtak már teljesen a nyugati jómódhoz, hiszen a jómódhoz mindig könnyű hozzászokni. Azt mondhatnók tehát, hogy most már minden rendben van, vagy legalábbis minden jobb, mint akár 1945-ben, akár 1957-ben volt.

És mégis... mintha valahol hiba csúszott volna ebbe az érvelésbe. Tényleg minden jobb most? Az anyagi jómód elfeledtette veünk minden régi harcokat, bánatunkat? Vagy talán éppen hogy teljesen hamis az érvelés? És minden fordítva igaz: 1956-57-ben olt minden jobb, mint most? Hiszen akkor rég harcoltunk, tiltakoztunk, bizakodtunk, a ok csalódás ellenére Nyugaton is. Jó volt élni akkor, amikor még minden fájt ugyan, de ittünk a gyógyszerekben, és hittünk — főleg — a mi rendeltetésünkben. Na és most? Most már nem harcolunk, bizalmunkat nem vetjük enkibe, most már alig hiszünk. Jobban megyekünk, ez az egész.

Rossz jel az, hogy titkos vágyódással, nosztalgiaiával gondolunk vissza a nehezebb, de ősierebb régi időkre. Rossz jel, a krízis jele. rthető is persze, és elég általános jelenség: néhány ellenálló demokratának is nehezebb lett Nyugaton, a németek megszállta országokban, megtalálnia újból a helyét a háború táni együttélésben, és titkolt nosztalgiaiával ondolt vissza szíve mélyén a háborúra, ami- r minden egyszerű volt és a nagy küzdelem egyszerűsítő hevében mindig azonnal tudta, ogy mi a jó és mi a rossz.

A mi krízisünk azonban veszélyesebb, mögöttünk nincs magyar társadalom, mely felkarolna és előbb-utóbb barátságosan rákerőszakolhatná a maga elkerülhetetlen és normális ritmusát. Mert mi, ha akarjuk, elutasíthatjuk azt a társadalmat, melybe sokszor — úgy hisszük — csak a véletlen dobott: „emigránsok” maradhatunk, örök, helyüket soha meg nem találó emigránsok.

Egyesek elfásulnak, mások évről-évre kétségbeesettebbek. Ez az igazi krízis, mely csendesen rágya magát bele a szívekbe, és nem az első évek nyomora. Mert krízis az, ha egyesek igyekeznek sürgősen elfelejteni magyarságukat, eltemetni multjukat, éppúgy mint az, hogy mások egyre kevesebb értelmét látják az emigrációnak.

És a tények mintha igazat adnának mindkét csoportnak. Hiszen ma már, biztos állásban, nyugati jómódban, egyre nehezebb — és tulajdonképpen nem is „érdekes” — magyarnak lenni. Ugyanakkor jogosan kérdezhajjuk, hogy van-e még értelme az emigrációnak, van-e még hivatásunk. A háború után, vagy 1957-ben voltak még, ha talán esztelen is, de érthető illúzióink. 1956-ban büszkén vallottuk azt, hogy magyarok vagyunk, hivatástudatunk volt. Ma már kevesebb embert érdekel a magyarságunk mint öt évvel ezelőtt. Mi magunk is másképp állunk ma már e kérdésekkel szemben.

Azt hisszük, jó, ha éppen most, emigrációs létünk e kritikus éveiben, komolyan megfontolunk tehát néhány dolgot.

Elsősorban azt, hogy az illúzió a gyenge vagy a beteg ember önámítása. Illúziók nélkül élni egészségesebb. Ez konkrétan azt jelenti, hogy szerénységet és józanságot kell tanulnunk. A Nyugaton néhány év alatt bizony észrevehettük azt, hogy Magyarország nem a világ közepe; tanuljuk meg most azt is, hogy mi magunk sem vagyunk azok. Egyikünk sem

Néma terror

Mintha ismét az 50-es évek elején éinénk, úgy tünt fel az a per, melyben római katolikus lelkészek álltak, rendszerint a legérthetlenebb és legabszurdabb „vádakkal” vádolva, Budapesten a bíróság előtt. Mint keresztyének és mint magyarok mély megdöbbenéssel és együttérzéssel vettünk tudomást erről a per-ről, s annak kemény ítéleteiről.

Ez az egész „per” többé-kevésbé rejtvény volt előkészítése során és az maradt az ítélet-hirdetés után is. A maga félhomályosságával s azzal, hogy súlyos ítéleteket szabott ki teljesen normális és a kommunista jog szerint is

fogja egymagában és külön-külön megszabadítani a világot minden gonosztól. Több értelmét látjuk majd sorsunknak és több gyümölcsét munkánknak, ha szerényebb feladatokat vállalunk.

Szerényebb feladatokat, de feladatokat. Feladatokat mint magyarok s feladatokat mint emberek. Mert aki csak a multon mereng vagy a messzi jövőbe néz — „ha majd minden másképp lesz” —, délibábot kerget. Az pedig, aki hátat fordít a maga multjának, szellemi tudathasadásba próbál menekülni.

A mi első feladatunk, hogy hűek maradjunk önmagunkhoz s ugyanakkor a valóság talaán maradjunk. Mint emberek, mint magyarok, mint keresztyének. Azzal, hogy Magyarországot elhagytuk, vállaltunk egy sorsot, a magunk emberi sorsának új fejezetét.

Másodsorban pedig tanuljuk meg azt is, hogy nem mi döntünk sorsunk felett és még a világ hatalmasai sem, hanem Isten. Ő rendelkezik velünk, Tőle függenek örömeink és szenvedéseink egyaránt.

Az igazi emigráció az illúziók és vágyalmok után kezdődik. De az emberekkel szemben való józanság és az Istennel szemben való szerénység által megtaláljuk minden biztonnyal ennek a nehezebb emigrációnak is az értelmét. Lehet, hogy barbár idöket élünk. De biztos helyünk van a világban, jó és bátor munkát végezhetünk. Mert egy különösen megpróbált nép fiai vagyunk és Isten lámpái lehetünk, hol pislogó hol fényesen világító lámpái a huszadik század szörnyűségei között.

Emigrációnk értelme! Sokat lehetne erről írni, mindnyájunkat foglalkoztat e kérdés; az egyiket jobban, a másikat kevésbbé.

Hogy látják olvasóink ezt a problémát? Ez több, mint a magunk személyes kérdése. Ez mindannyiunké!

Igen örülnénk, ha olvasóink beszámolnának arról, hogyan látják ezt a problémát. A hozzászólásokat, amennyiben lehet, későbbi számainkban fogjuk közzétenni.

Címünk: Jöjjetek, Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2., Hollandia.

megengedett tettekre, a mi szemünkben, egy láncszeme annak a félhomályos, néma terrornak, amely Magyarországon a keresztyének ellen ma ravaszul folyik. E perben a rendszernek minden valószínűség szerint az a fontos, hogy még több embert riasszon el attól, hogy keresztyénységét nyilvánosan is gyakorolni merje: hiszen az állam büntető keze eléri azt is, aki semmi törvényellenesét nem követett el. Elég, ha keresztyén akar maradni!

Imádságaink haza szállnak, az elítéltekhez és otthoni testvéreinkhez, akik e néma terror foglyaiként hűek igyekeznek maradni Urukhoz, Jézus Krisztushoz.

Sebesen Zúgó Szélnek Zendülése

Az angol Biblia-kiállításról

Megnyílt Londonban egy kiállítás, amely méltó a kerek esztendőhöz, de legjobban mégis Pünkösöd köré illik, amikor — *Teremtő Lélek, légy velünk!* — Hrabanus ősi himnusza szólva szólítja a hívek szívére az Ige kitöltését. Bibliakiállítás van a westminsteri apátság káptalani köröskörében. Szétágazó boltozatbordáit egyetlen kőoszlop tartja a közepén, mint egy szökőkút megdermedt, tömör vízugara. Köröskörül, a freskóborította fal mentén, üvegtárolókban a Szentírás festett és nyomtatott szövegei a hetedik századtól 1961-ig. Az új protestáns bibliafordítás megjelenését ünnepli a kiállítás. Húsvét küszöbén, március 14-én jött ki az Újszövetség, a cambridgei és oxfordi egyetemi nyomda közös jegyzésével.

1947-re és skót javaslatra nyúlik vissza a vállalkozás. Részt vesz benne — mert a munka még tart — valamennyi protestáns felekezet a brit szigeteken. Dr. C. H. Dodd, az angol bibliatudomány egyik veterán mestere áll a gárda élén, amely felosztotta tagjai közt az Ószövetség, Újszövetség és az Apokrifák átültetését közhasználatú, mai nyelvre, élő beszédre. Eddig az Újszövetség készült el. Alapszövege részekre bontott *egyéni* fordítás, de a végleges szöveg közös munka, mert a teológusokból és írókból alakult bizottságok a szavak körül forgó valóságos diplomáciai jegyzékváltásokkal ide-oda küldözgették egymásnak a fordítást. Közös munkával, bizottsági szerkesztéssel készült el az 1611-es Óreg Biblia is, I. Jakab idejében, angol nevében az Authorized Version, amely évszázadokon keresztül egyszerre volt a hit és az angol stílus életetője. Nincs a világon még egy irodalom, amelyet jobban megbüvölt a Biblia nyelve, szó szerint minden műfajban. Doughty, sivatagi utazó a múlt század végén úgy írt Arábiáról, mintha ő is még Jakab kora-barokk királysága alatt enné a próféták kenyerét; Carlyle a Biblia nyelvén ecsetelte a francia forradalmat; erre a nyelvre költötte át Ruskin elillanó, reggeli látomásaiból maradandó betűkbe Velence Köveit. S öblös visszhangja tisztán hallható abban az emlékezésben is, amelyet T. E. Lawrence, a „titokzatos Lawrence ezredes” írt az arab háborúról, egy emberöltő előtt. Szeri, se száma a példák az irodalom peremterületeiről.

A mostani fordítás, korábbi javító-foltozó-újító, de végeredményében alkudozó megoldásokkal szemben *új* az első szótól az utolsóig. Fogadtatásáról, tisztelettel szólva annyit, hogy jobban, sokkal jobban tetszik a papoknak, mint az íróknak, akik a nyelv lélektanához mégis csak alaposabban értenek a lelki gondozónál. Vajon mélyebbre hatol az Ige kamasz inasok, jazzörült gépírók, fess kifutófiúk, pomádés fürtű serdülők, keresztúton tétovázó huligánok szívében, ha nyelvi egy kicsit összehangolják életbiztosítási és televételi hirdetésekkel, film forgatókönyvekkel és hanglezár szövegekkel? A papok derülők, a papok bizakodók. Az írók többsége azonban megmondta, hogy ők bizony ragaszkodnak a Jakab Bibliához. Szépirodalmi klasszikusokat ajánlatos harminc évenként

újrarendezni; legyen meg minden nemzedéknek a maga Homérosa, Shakespeareje, Tolstojja. De a Szentírás hatása nem azon múlik, hogy szavainak értelmét röptében rögtön elfogja akármelyik suhanc, aki betér egy sarki falatozóba a templomba vagy a hitetlen könyvelő, aki detektívregény helyett Jób panaszával fekszik le. S mért nem végezte el egyetlen ember? — kérdezi Robert Graves. Elnöki ceruzával, bizottságban még sohasem költöttek ki remekművet.

Régi keletű a vita s nem áll meg Anglia partjánál. De a szembenéző felek közül, pástorkodói feladataikra utalva, majdnem mindig egyházi emberek az újítók, modernizálók s íróemberek az őrzők, a konzervatívok.

Persze a Szentírás, az ószövetségi részét már jóval Krisztus világrajötte előtt lefordították. Még pedig a — zsidóknak. Legalább is ama szörványnak, amely Nagy Sándor széthullt hellenista birodalmában élve, nemzedékeken át távol a szülőföldtől, már könnyebben értette görögül, mint zsidóul Ézsaiás próféta intelmeit. De hamarosan sor került az Újszövetség fordításaira is. Mihelyt Jézus tanítása terjedni kezdett a pogányok körében, mielőtt *világünnep* lett a Pünkösdből, sürgősen kellett szír, örmény, kopt s persze latin szöveg. Szent Jeromos csodálatos Vulgátája, amely a katolikusoknak máig fordítási alapul szolgál különböző nemzeti nyelvekre, a negyedik századból való.

Az angol Biblia története nagyjából egyezik viharos történetükkel. Mert hiszen az irigykedő, idegen közhit ellenére, a szigetország múltja sem volt éppen rózsás. Már Britanniába, a római tartományba beszűrődött a kereszténység, de nem maradt írott emléke. A pogány angolszász hódítók, a római hadsereg kihúzódása után, az ország nyugati szögletébe, hegyzúgokba, szörvány szigetekre szorították vissza a kelta őslakókat, csirázó kereszténységükkel együtt. Ez a magyarázata, hogy a nyugati „végek”-ről: Walesből és Írországból indult ki később a fegyvertelen hittérítő ellen-támadás, amely vargabetűvel, Skócián keresztül végre megvetette lábát Északangliában. Dél felől is érkezett azonban erősítés: Gergely pápa térítő csapata, amely Dover táján szállt partra. A két keresztény ellentámadás: a nyugati végekről keletre át húzódó kelta s a délről felhúzó római eredetű, északon egyesült aztán, a mai York grófságban. Angolszász szerzetes költők megénekeltek anyanyelvükön a Szentírás, angolszász és ír szerzetes festők remekműveket alkottak a latin evangéliumokból, angolszász és ír szerzetes tudósokért üzentek a kontinens barbár udvarai. Ennek a korai, kolostori műveltségnek kellett átvészelnie két újabb tűz és acél hullámon, a dán invázió, majd a norman megszálláson. Jó, ha a kincsek századrésze megmenekült. De ami megmaradt: az angolszász Lindisfarne és az ír Kellsi Biblia vagy a káptalani csarnokban kiállított walesi Chad és ír Macdurnan kódex, az akkori hitélet bizonyosságán felül elragadó játszótere volt egyúttal a művészi képzeteknek.

S ez a képzet, ki tudja milyen bünt kíséretében, zsúfolt mesevilágon kaland kereszttel az ecsettel; barbár fegyverek, szerek, szerszámok és hajókszörnyektől henger, csomózott díszeit sodorta az evangélium lapjaira, a lánccal őrzött könyvekbe. *

A norman hódítás után, francia minipolitikai és gazdasági hatalommá alakul az egyház a hűbéres államban, kitéve vag és udvari befolyás kísértéseinek, gyönyöre és bűnhódéseinek. Új kódexfestő iskolák tártak Canterburyben, Winchesterben s egye — főleg Délangliában —; a tizenkettő századi román stílus fénykorából való például a winchesteri Biblia, számos illuminátor remekelése, amelyet ma is az odaváló szé egyház őriz. Aztán egy oxfordi tudós: J. Wyclif reformátori tanításának a hatása: kéziratban forogni kezdett az első fordítás. Sokkal inkább Wyclif perbefogott teológus nézete miatt, semmint hatalomfélté figyelte rossz szemmel az egyház e kísérlet gyanyaira, hogy Caxton, az első angol nyelvtudós és fáradhatatlan átültető nem is a fől „kiadói program”-jába.

Cambridgeben készült el, a 16. század elején az Újszövetség görög szövegének első gondozása, amelyhez Erasmus *féltucat*, aranylag késői eredetű kéziratot használt felekezet könyv, mintegy a korabeli humanizmus nemzetföltölti, szép szövegét példázva, Bázeli jelent meg, Frobeniusnál. Kortársa, Robert Estienne *tizenöt* fennmaradt szöveg összehasonlításával dolgozott. 1707-ben már közel száz görög szövegmaradványt tettek közzé. E látásban töredékesen vagy hiánytalanul Újszövetségnek több, mint 2500 görög kézi ismeretes.

1525 és 1611 közé esik az angol bibliafordítás aranykora. Erasmus heroikus köve William Tyndale, az első fordító, külföldi Németországban és Németalföldön, vért halála után pedig hagyatéki gondozója, Coverdale Svájcban, Németalföldön és Írországon nyomatta ki a darabonként megszülető angol Bibliát. Az igazság az, hogy századokig uralkodó, 1611-es Jakab Bibliája híres kollektív remekmű tulajdonképpen *egyetlen* ember érdeme folytán maradt fenn olyan sokáig, hiszen egész részeket áteme a lángész úttörő szövegéből. A sors iróniája, hogy röviddel a kontinensen történt megújítás után — Tyndale a császári hatóságok megbűvölve Antwerpenben élt, mint az száműzött, — VIII. Hendrik szakított Rómával Emigrációban, az üldözött angol katolikus franciaországi támaszpontjain jelentek meg az első katolikus Bibliák; de e hullám emberöltőben a protestánsoknak is volt „emigráns” fordításuk, az úgynevezett gr. Biblia, amelyet Mária királynő röviddel a katolikus restaurációja alatt készíttetek kontinentális hittestvérekhez átmenekült papok. Közel egy évszázados igeterjesztő csapódott le a véglegesnek tartott 1611-es Óreg Bibliában.

Két és félszáz esztendeig nem történt semmi. Jobban mondva történt, de nem az angyali egyházban, amely a király hitvédelmi fedezete alatt hozzáilleszkedett a falka dászó, szarvaszetető, régészkedő, latin művészi s nagyokat ivó úri társasághoz. Wesvállalás népmozgalmak: a metodizmus s a presbitériákhöz egészen közelálló presbitérián adtak ki új, „szabad” fordítást a 18. század derekán, ugyanazzal a megfontolással, mint Dr. Dodd vezetése alatt a mai fordító gárda a köznépek szánt fordítások azonban, fur

* Más helyen részletesen írtam e csodálatos könyvekről a dublini Trinity Kollégium londoni kiállításakor. L. Katolikus Szemle, 1947. szám.

Weöres Sándor versei

Zsoltár

Mindig bízom az Istenben. Mintha ezer ház ablaka égne, úgy lakik ő, míg
üresnek látszik az utca.
Körüálltak a vadállatok csorgó szájjal: s úgy voltam, mint ki a tárt torkok
felett repül a szélben!
Bolondként rámkibáltak, s megtöltött éber csönddel az én Uram.
Mézes bort itatott velem és adott igaz asszonyt; s akik önmaguk istenei,
magukat falják és elfogynak.
Ugyan mit ártanak énnekem, kit a Hatalom szétold a tiszta szavakban?
És mimódon veszítenek el, mikor mint kagylót és szivacsot vet fel az örvény?
A magukba-rogyók lángjára kosár borul, falára penész. De él, ki az eleven tűz
fészke fölött jár.

Koszontó

Nem szándékom, hogy kérjelek a jóra.
Perzselő szomját kelteni a jóra: ezért
jöttem.
Nem szándékom, hogy hívjalak a jóra.
Korgó éhet kelteni a jóra: ezért jöttem.
Nem szándékom, hogy kérjelek és
hívjalak.
Ha nem iszol meg engem: torkod
lángot vet.
Beled összefacsarodik, ha nem eszel
meg engem.
Nem kérdelem: akarsz-e követni.
Választhatsz köztöm és kínod között,
s a kint választani gyáva vagy — igen
gyáva.

Nem tervem, hogy vonjalak a jóra.
Lépést sem teszek érted.
Nem tervem, hogy várjalak a jóra.
Magad kívánsz jönni hozzám.
Hogy vonjalak és várjalak: nincs oly
jelem.

Kicsiny vagyok, mint a porszem.
Szolgád vagyok, de meggörnyedsz
előttem.
Királyom vagy, de meg kell görnyedned
előttem,
mert ostobán bántál hatalmaddal —
igen ostobán.

Kicsiny vagyok, mint a porszem,
s az Atya megnevez engem,
s az Anya karján visz engem,
mert szomját fakasztok benned a jóra,
mert éhet támasztok benned a jóra:
mert hiába hívtak téged a jóra.

n, kétszáz esztendő halló távolából úgy
ak, mint a korabeli elegáns, pallérozott
ilágos próza példái, tehát — szintén
ibernek valók. Végeredményében nem ők
kratizáltak a bibliaolvasást, hanem a
dalpar. Az ősi szöveggel. Sokszorosító gé-
lékül sohase tudott volna filléres alapon
s példányú terjesztésre vállalkozni a Brit
iföldi Bibliatársulat.

új fordítói mozgalom a 19. század máso-
lében már nem a hitélet, hanem a hittu-
ny és régészet felől indult el. Egymás
bukkantak fel Közéleleten az addig
ált görög szövegeknél ősbibliai töredékek,
ösen Egyiptomban, a papyrusleletek
szából. A hatvanas és hetvenes évek alatt
ek meg az első szövegkritikai munkák s
tal revíziós javaslatok. Szerzőik később
töként bekerültek abba a bizottságba,
az Öreg Biblia 1881 és 1895 közt három
n megjelenő, felülvizsgált szövegét kiad-
ázadunk lelegején az amerikai hittudó-
kiadtak az angolok nyomán egy revideált
t, amelyet a második világháború után
tízettek. Mint hajdan a vallási viták, az
ötven esztendőben a félelmes arányú
mi kutatás ösztökélt fordításokra, hiszen
lern bibliatudomány úgy viszonylik a
nhatodik századhoz, Erasmus, Tyndale,
iale ismeretéhez, mint a mai fizika és
n az akkorihoz. Négy Újszövetséget
álnak az angolok modern egyéni fordí-
i; közülük a két legjobb: a katolikus
szövege 1944-ben, az anglikán Phillipsé
an jelent meg. S ezzel az évszámmal el-
ink a koraközépkori félhomályból útra-
örsétánkon az ideál Húsvéthoz, a csapat-
ával lefordított új Bibliához. Megvan
raille írásban is, a vakoknak; jóformán
re jelent meg a rendes kiadással. Mert
gok nem lennének angolok, ha akár
ányos munka, akár mulatság közben
gondolnának időnként az aggokra, a
thatatlan betegek, a beteg gyermekek-
kiszolgált állatokra.

lon, 1961. Pünkösöd.

Áprily Lajos:

Beszélgetés a Földdel

(Ravasz Lászlónak)

„Dacia dat tumulum.” Erdély adja a sírt.
Szenczi Molnár Albert halálára írt
epigrammából.

Ó föld — földem, amelyre most a szélben
piros levél hull s hús eső csorog,
ó part, amelyre szomjan visszatértek
világcsodákkal élő vándorok,
lehullt anyakéz helyett anyakézzel
a csendesítő ágyat te veted,
szólsz és megindul intő esti szódra
sok fölehajtó kedves gyermeked.
Dacia dat tumulum.

Ti rokon-testek, kedvesek, barátok,
te engedelmes lábú hosszú sor,
hol a művész, ki márványkőbe vésse
est a múltat, — az óriás Aux mortis?
Peregve túntök szédítő kódében
s egyetlen csuklót meg nem foghatok.
Hiába sírnám: suhogó haláltánc,
halálba-indulók, megálljatok.

Ó láttam hullni drága eszmetársam,
aki árnyékba — árnyék — itt suhant,
a verejték-áztatta pesti ágyról
hogy húzta őt a házsongárdi hant.
Ó föld, Cenkalja, Örhegy, templom-
árnyék,

sok karthauzi-szegfűs cinterem,
van-e rögöd, mely nem halállal áldott
s van-e köved, amely delejtelen?

Amit te adtál, mind tiéd az élet,
s tudom, az is tiéd, ki elhagyott,
te szólsz s megindítod a messzeségből
s lesz hátlen nyugtalanból hű halott.
Ó sokasodó testek altatója,
a súlyukkal a súlyod egyre nő,
s egyszer szívem tövéig ér a vonzás,
erdélyi föld, erdélyi temető.
Dacia dat tumulum.

Lőrincz Pál:

RAZZIA

Lekéste az esti vonatot. Reggelig nincs
másik.

A váróterem zsúfolva. Borostás ábrázatok
merülnek le s fel a bizonytalan világításban. Az
alvók toroka büdös meleget szortyogtat, ki-
csorolnak fogaik.

Batyuk, táskák, kosarak, bőröndök, zsákok,
dobozok, ládák, szatyrok mindenütt. És bűz. A
terem végében dobogó. Színpad. Öreg paraszt-
asszonyok nyúlnak el rajta. Hanyatt fek-
szenek, szétvetett lábakkal. Szemük kendővel
letakarva. Horkol mind. Nehéz hörgő hango-
kat préselnek ki magukból, mint a sebesültek.

Leghátul talál egy szabad helyet. Leül. Höm-
pölyög rá a bírhatatlan hőség, undorító szag
tapad az orrába, bőrére, ruhájára. Süllyedni
kezd.

Morajló nyugtalanlás riasztja fel. Nem so-
kádig aludhatott. A terem elején két rendőr és
két katona igazoltatja az embereket. Ketten
kérik a papírt, ketten figyelik az alvókat, a
virrasztókat. Kezüik a fegyveren.

— Engem keresnek... — rémül meg, s hir-
telen nem tudja, ébren van-e, vagy az álom
dobálja csonttalan testét. A faliorára néz.
Négy óra. Ébren van-e?

A rendőrök közelednek. Szorongó, alázatos
férjfiak, piszkoshajú nők nyújtják papírjaikat,
mint valami engesztelő ajándékot. Felébred az
egész terem. Az emberek beletátognak a bü-
dösségbe és az órára pislognak. Négy óra öt
perc. Nem értik, mi történik. Néhányan vissza-
feküsznek, de szomszédaik durván felrázzák
őket. Senki nem mer hangosan beszélni.

— Engem keresnek...

Érzi, hogy nem fog tudni védekezni, még
kiáltani sem lesz ereje. Megadóan fogja
odanyújtani a kezét: bilincseljék meg, vigyék!
Gyorsan intézzék el az igazoltatást. Igen, ő az,
Szántó Jenő másodéves egyetemi hallgató, böl-
csész, vidékről, aki nem tud mit csinálni ebben
a fegyintézetben, gyomorfejkélyt rejteget, veszé-
lyes álmodozó... büntetését kevésnek érzi,
mindent bevall... aztán jöhet a kaloda, a
hűtőszekrény, a csepegtetés, tudja hogy bűnös,
megérdemli! Mindenki megérdemli, aki nappal
szemináriumra jár, és éjszaka Maeterlincket
olvas és verseket ír! Mindenkit meg kell bünt-
tetni, a rendőrök büntessenek meg mindenkit,
aki nem olyan hű, mint ők.

- Mindenkit be kell zárni! - üvölti magában,
- táborokba, börtönökbe zárni! Hegybevdjít,
vízzel elárasztott pincékbe zárni!

A hegyekre gondol, lyukat kaparna a tiz
körmével.

A rendőrök három paddal arrébb egy kopott,
levásott arcú fiatalembert faggatnak.

Vergődve töredezi gondolatait: ... -minden-
kit be kell zárni!

A rendőrök, s a két katona körülfogják a
fiatalembert, s elviszik, onnan a harmadik
padból.

Hét órakor ébred. Világosodik. Kimegy a
vécebe, és kezét, arcát megmossa a jejes csap
alatt. Reszket a hidegtől. Gyomra is görcsösen
összerándul. Éhes.

IGE

„Imé az ajtó előtt állok és zörgetek; ha valaki meghallja az én szómat és megnyitja az ajtót, bemegyek ahhoz és vele vacsorálok és ő én velem.”

(Jelenések könyve 3 : 20)

Nemrégiben egy kép került a kezembe: a reprodukciója W. Holman Hunt híres festményének, amely a londoni Szent Pál székes-egyházban látható. Ez a festmény Krisztust ábrázolja: királyi koronával a fején, fópapi paláttal a vállán és égő lámpával a kezében áll egy ajtó előtt és kopogtat. Az ajtónak kívülről nincs sem kilincse sem zárja, az csak belülről nyitható. Megragadó módon ábrázolja ez a festmény a fenti igét: „Imé az ajtó előtt állok és zörgetek...”

Az Ur Jézus Krisztus, az Egyház Feje iratta ezt az igét János apostol által a Laodicea-ban élő gyülekezetnek. De rajtuk keresztül minden idők gyülekezetéhez, így hozzánk is szól.

„Imé az ajtó előtt állok és zörgetek...” Eresz és szigorú ítélet hangzik belőle: „Laodicea gyülekezte, te bezártad szívedet Elöttem, Urad és Királyod előtt!” Hogy jutott ide a gyülekezet? Ennek a lelki sülyedésnek a túlságos jólét volt az oka. A Kis-Ázsia délnyugati részében fekvő Laodicea János apostol korában nevezetes és gazdag város volt. Virágzott a kereskedelem és az ipar; ápolták a tudományokat és a művészeteket. Gazdagságukra jellemző, hogy amikor Kr.u. 60-ban egy földrengés elpusztította a várost, polgárai saját költségükön teljesen újjáépítették. Az anyagi jólét önteltte tette az embereket. Önlelgyűltőségükben azt gondolták: nekik mindenük megvan, ők senkire és semmire nem szorulnak rá.

Hasonló képet mutatott a gyülekezet élete is. Sem külső támadás, sem belső veszedelem nem fenyegette. Ez a nyugalom azután hitbéli elernyedést és lelki tespedtséget eredményezett. Krisztus evangéliuma, amit ismertek és elfogadtak, nem jutott el a szívükhöz. Külsőleg keresztyének voltak, de Krisztust kizárták a szívükből. S a legszomorúbb az volt, hogy ők ezt a visszás helyzetet nem ismerték fel.

Krisztusnak ez az ítélo szava hozzánk is szól. Mi most a háború utáni gazdasági felfutás idejében élünk. Az anyagi jólét egyre emelkedik. Milyen sok lelket ejt ma is rabul a pénz, a bírvágy! Azt gondolják, ha házuk, autójuk, televíziójuk, jégszékényük stb. van, akkor nekik mindenük megvan. S szívüket bezárják Krisztus előtt. Valaki élhet keresztyén nemzet és társadalom körében, lehet tagja a keresztyén egyháznak és mégis zárva lehet a szíve az élő Krisztus előtt. Az emberi szív, amely természettől fogva zárva van Krisztus előtt, csupán a megtérés és a bűnbánat útján nyílik meg Elötte. Testvér, vajjon a Te szíved is zárva van az Ur Jézus előtt? Akkor vádol és elítél ez az Ige Téged. Hiszen Őt, Akinek a teremtés és a megváltás révén egyedül van joga a szívedhez, kizártad belőle, míg mindenki és minden más előtt tárva nyitva áll. Pedig Krisztus nélkül minden anyagi jólét és gazdagság ellenére is, üres és reménytelen az életed.

Minden vádolás és ítélet ellenére csodálatos isteni szeretet és kegyelem árad ebből az Igéből. Krisztus fel akarja rázni a gyülekezetet ebből a lelki kábultságból. Ők ugyan bezárták a szívüket Elötte, Ő azonban ott áll és kopogtat a szívük ajtaján. Azt akarja, hogy bűnbánatban és megtérésben nyissák meg a szívüket Elötte, amíg nem késő eljének az evangélium szerint.

Testvér, Krisztus ott áll a Te szíved ajtajá-

nál is. Magadtól nem jutottál volna el Hozzá, ezért Ő jött el Hozzá. Dicsőségét elrejtve, emberi ábrázatban jött el közénk. Ő ezáltal nem lett gazdagabb, hatalmasabb. Ellenkezőleg. Neki ez fájdalmat, szenvedést, megaláztatást, sőt a kereszthalált jelentette. Mégis megtette, mert szeretett minket, Téged is, és meg akar menteni.

Most ott áll a szíved ajtajánál. Ez az utolsó akadály. Minden mást legyőzött már. „Imé az ajtó előtt állok és zörgetek...” Szeliden és alázatosan. Nem erővel és hatalommal jön, hanem szeretettel és szelidséggel.

Zörget. Nem úgy mint a türelmetlen látogató, aki elmegy, ha nem nyitják ki hamarosan előtte az ajtót. Ő ismételt, türelmesen kopogtat szíved ajtaján: az Igében és az élet eseményeiben. Gondold meg, hányszor kopogtatott szíved ajtaján gyermekkorodtól fogva. Milyen hosszútávúval. Talán évtizedeken keresztül. A kegyelem ideje azonban nem végtelen. Most még idvezülhetsz, ha hiszel Őbenne.

„Ha valaki meghallja az én szómat és nyitja az ajtót...” Az idvezülés Isten déka. Sokan azonban ezzel akarják menti saját szívük keménységét és engedetlen Krisztus azonban Téged tesz felelőssé, h hallod meg szavát. A hitetlenek és en lenek felett az ítélet napján fog han „Távozzatok Tőlem az örök tűzre...” azonban meghallják szavát és kitarják ket Elötte, azokhoz bemegy, velük va azaz halála és feltámadása érdemeib bűnbocsánat, az élet és az üdvösség áldá: részesíti őket. A vacsora képe itt: bels közösség kifejezése.

Testvér, az Ur szól Hozzá, hozzánk mi nyiunkhoz. Arra int, ne elégedjünk keresztyén névvel, a külső formákkal, nyissuk meg szívünket Elötte, hogy Ő bel és mi Benne éljünk a hit által.

„Imé az ajtó előtt állok és zörgetek...”
„Ma ha az Ő szavát halljátok, meg r menyítsétek a szíveteket!”

A salzerbadi konferencia

Az európai magyar evangélikus diákok ezévi konferenciája Salzerbadban, Kleinzell mellett, az osztrák ev. Egyház gyógyüdülőhelyén zajlott le Nagyhatén. Rendezők a nyugateurópai magyar ev. lelkészek voltak, Szépfalussy István bécsi ev. lelkésszel és Glatz József magyar egyetemi lelkésszel az élén, aki emellett meg a skandináviai magyar protestáns Egyház lelkésze is. A konferenciára több mint 100 diák gyűlt össze Európa valamennyi országból. Legtöbben jöttek a rendező államból és Svédországból. Képviselve volt még Svájc, Franciaország, Németország, Hollandia, Dánia és Anglia, valamint 1—1 személylyel Jugoszlávia és Amerika. A konferencia virágvasárnap reggel kezdődött és Húsvétvasárnap este végződött. A konferencia célja volt, hogy megerősítse menekült diákságunkat hitében és magyarságában. Úgy hiszem, hogy ez sikerült. Kiváló előadók vettek részt ezen a konferencián, s nyugodt lélekkel mondhatom, hogy tudásuk legjavát adták, sőt lelkesedésben sokszor felülmúlták a fiatalokat.

Irodalmi esténken Cs. Szabó László és Kocsis Gábor olvastak fel verseikből. Egy másik este részleteket hallottunk megnefonról az Ember Tragédiájából. Volt alkalmunk meghallgatni a bécsi Zeneakadémián tanuló fiatal magyar művészeket is, akik egyik este egy kis koncertet rendeztek számunkra.

Kerényi Károly professzor előadását a görög emberképről és Európáról tartotta.

Kitűnő volt Cs. Szabó László előadása: A magyar költészet századai idegenből, melyben bemutatta, hogy költészetünk a XII. és XIII. századtól kezdve milyen szervesen ösenőtt az európai költészettel.

Kocsis Gábor 2 előadást tartott. Az elsőben az egyéniség és közösség viszonyával foglalkozott, a másodikban gondolkodásunk változásáról beszélt.

A híres angol bibliafordítás, a „King James Bible” 350 éves évfordulója alkalmából Londonban fogadást rendeztek, amelyen többek között Macmillan miniszterelnök is megjelent. A fogadáson Macmillan így nyilatkozott: „A mai időkben, amikor erkölcsi mértékeink nem tudnak lépést tartani anyagi előrehaladásunkkal, a Biblia valami nagyon becsesről gondoskodik — egyedül álló örökség, páratlan és megfizethetetlen, egyszerre forrása a vigasztalásnak és az ihletésnek”. A miniszterelnök személyesen a King James Version-t preferálja és dicséri annak szép angol nyelvét. II. Erzsébet angol királynő levelét is felolvasták a fogadáson.

Az ember problémáját legmélyebben lógusok közelítették meg. Dr. Vajta Vilmos homo c. előadásában megdöbbenve látta hogyan démonizálódhatik az ember. Az önmagában nem érthető meg, önmagán Alkotójára utal s csak vele való közösség lehet önmaga.

Terray László az evangéliumi ember beszélt — nem az evangélikus emberről, hanem az evangélium által áthatott emberről, nem titán, odaadással végzi a legszerű rábizott feladatokat is. Az evangéliumi szabad ember — a szabadság döntő is tudományban, művészetben politikában aránt — Isten szolgálatára felszabadult s ember.

Glatz József Gondolkodó ember c. előadásban a hit és értelem viszonyát világította Arra hívta fel figyelmünket, hogy nem talában” áll egymással szemben a hit értelem, hanem a mi hitünknek kell a telmünkben megvilágosodnia és kifejezni jutnia. A keresztyénség nagy szolgálat gondolkodó és gondolkodásában válságtott ember felé, hogy a gondolkodó ember egész emberré emlékezteti.

Berey Ákos bécsi konzervatóriumi Korok és emberek a zene tükrében c. t előadást, melyben rámutatott az egyes zenéjére, s eme zenének szoros összefüggés a kor szellemével.

Nagysütörtök d.u. volt egy kiránduló egyik környező hegycsúcsra, vasárnap konferencia résztvevői 3 csoportban meggyalták, hogy mi tetszett vagy mi nem a ferencián, és ez már a jövő évi konferenciához előkészítésére szolgált.

Húsvéthétén burgenlandi kirándulásra jeztük be a gazdag programmú, értékes ferenciát.

Az Egyházak Világtanácsa a csatlakozó keresztyén egyházat felhívta, hogy any támogatassák azt az akciót, amelyik a Konuralkodó éhínséget igyekszik megszüntetni egyházak közötti segítő szervezet mi 25.000 dollárt bocsátott rendelkezésre.

A „Newsweek” amerikai hetilap jeke szerint remény van arra, hogy a Jeruzjordániai részében a szent sír fölött eme 800 éves templomot megmenthetik az össlástól. A hat Egyház, aki ezzel a templo kapcsolatot tart fenn, nemrégiben el megállapodást kötött egymással a legsebb restaurációs munkák elvégzésére.

RAJIBINDRANATH TAGORE

(1861-1941)

Születésének századik évfordulójára

Az európai népek eredetét kutató össze-
asonlító nyelvészet fedezte fel nyugat szá-
rára India szellemi értékeit és Herder, Goethe,
Chiller voltak az elsők, akik többezer éves
odalmához mélyebb érdeklődéssel közelítet-
tek, — az átható különösség, az életbölcselet
irópaiától való hatalmas távolsága azonban
járt akasztotta az elterjedésnek és a bárminő
épszerűségnek.

Új kilátót India irodalmához az 1913-ban
egyetlen első angolnyelvű Tagore versgyűjte-
mény, a *Gitandzsali* emelt. A költemények
tékeit Yeats ismerte fel elsőlül és a kötethez
t előszavában egy ismeretlen, magasrendű
ültúra jelentkezésére hívhatta fel a hivatot-
tók figyelmét. A *Gitandzsali* teljes siker kö-
tete és a Nobel-díj elismerése a gyors világt-
rt biztosította.

Bengál — szülők hazája, India forró és for-
dalmi katlana — Tagore tevékenységét vál-
zó elégedettséggel kísérte. Költészete —
koldai életművének legjelentősebb része —
ír kezdeti szakaszától rajongó és megbélyeg-
bírdalokat következtet, mert itt is, mint
üködésének minden területén újító: egy tel-
sen eredeti hármasság ötvözője, amelyben a
dei és klasszikus szanszkrit irodalom a kútfő,
zméket Európa sugall, képet, képzoleletet, for-
it és anyagot a bengáli népi élet nyújt. S ez az
özet lírai költészetében éri el leginkább a
radandó műveltséget. A nő, a természet, az
en, a szeretet és a világegyetem szerelmét
ekli — éneklő a szó teljes értelme szerint,
rt ének és vers számára egyformán fonto-
c, szavainak szerepét a zenei hangzás súlyoz-
fölcserélhetetlenné. Verseinek nagyrészehez
ga szerzi a dallamot, az ősi költői gyakorlat
váltás-szerű bonyolult szabályaihoz a ben-
i népdal és a nyugati, különösen az ír nép-
müdal elemeit illesztve. Számos korai vers-
yve után — amelyekben hol az angol ron-
tikusok, hol a bengáli vainsava-költők
ása nyomja el eredeti hangját — a „Kari ó-
mal” és a „Mánaszí” című gyűjteménye már
ülönös énekformának kiforrott gazdag vál-
ztát nyújtja. Bírdalót a kezdettől fogva kifo-
olt népnyelvűsége mellé e kötetek fogvaté-
l a köznapi mondandót, a változást sürgető
idő hangot is emelhettek. A megteremtett
éni hang „Csitru” című gyűjteményében
ezen az önúton való tovább mozdulás;
5b területek hódítását jelenti. „Urbasi”
ű verse, egyik legszebb ódája. Urbasi mitoi-
ai táncos, a szépség eszmei testesítője, er-
s nélküli és nem-emberi, az élet szelle-
iek örök mozgása a világegyetemben.
etlen költőhöz sem mérhető Tagore versei-
élet és szépség csodálata. Szerelmét a föld,
remtett világ, a természet felé még életi-
latánál is korábbiak, elsődlegesnek mu-
ák versei, hiszen a test életének születése
ti léte a természetnek szerves része volt,
t elválaszthatatlan porszemek sokasága.
olnyelvű ritmikus prózafordításai és a
lük készült másnyelvű változatok az erede-
üteményeknek mindössze meztelen vázai:
lme érzélgősséggé, mélysége kétesfényű
ticizmussá, bölcsesége prófécivá slányul
ibbször. De néha az eredetiben is a szün-
i ihlet termékenysége miatt érzélgős és
kés titokzatosság, modorosság hatalmaso-
el költeményein. Ilyenkor eredeti, maga-
tta bölcsellete is üres keretként szorítja
nt. Hitében keresztény és ó-ind elemek
rednek. Szerinte Isten a teremtésben

fejezte ki magát: alkotása művészi tett. Az
igazi belátás tehát fölfedi a teremtő cselekedet
szépségét a világ látszat zürzavara mögöl. A
vallás a valóságot, mint legfelső személyt kell
magyarázza, akit mi, véges létezők személyte-
lenül fölfogni képtelenek vagyunk: saját
határainkat építjük a határtalan köré és ez az
elhatárolás maga a személyiség. Ezért sze-
mélyes Isten, amikor alkot. Ő a legfelső sze-
mély, a minden törvények törvénye. A tör-
vények az ő sokszoroságában való egységének
visszahatásai: ezért nem érezhetők a cselekvés
fékeinek, az emberlét szabadságának határa-
ként, ha valaki övéle egyesül. Ez csak a szere-
tet útján történhet. A szeretet maga az igaz-
ság. Szeretetlenben ismert és ismeretlen különb-
sége megszűnik.

Ez az elképzelés nemcsak számos filozófiai,
de elbeszélő és színmű-írói tevékenységének is
lényege. Regényeiben, elbeszéléseiben a modern
bengáli prózanyelv megalkotója. Történeteiben
mindig fontos gyakorlati kérdések nyerne-
k magyarázatot és választ, bölcselati teteleket és
reform gondolatait fogalmazzák újra meg újra
a párbeszéd és leírások. Szinte minden írásá-
ban keresi az indiai nő ádallan szolgál hely-
zetének megoldását, a nyugati és keleti élet-
forma összeillesztésének lehetőségét. Nyugat-
nak Kelet befejezettségre törekvő, az egészbe
földoldódni s azt a szellemi élettel kitölteni

kívánó életfelfogásához kell közelednie és
Keletnek a cselekvő, külső életet kiterjesztő
Nyugathoz. Csak ezáltal lehet a világnak
egyensúlyja. Mindig az egyetemes érdek moz-
gatja: egy faluvégi kunyhóból hangzó gyer-
meksírás nemcsak a figyelő költő alkonyegének
pillanatát tölti ki, hanem az egész világot,
olyan jele ez is az életnek, amely az egész
világnak egyformán jelent valamit.

Ez a tudat jellemzi angolok és indiaiak
gyanuval-szemlélté politikai működését is: az
önző hazaszeretettől egyformán óvja Indiát és
a világot. Nem a külső formákat, hanem az
emberi önzést kell lerontani és nem erőszak-
kal de a szeretet türelmével. Az emberi szellem
nem ismerhet határokat, hatalmasokat, gaz-
dasági vagy politikai kötelekeket. A szellem
eredendően szabad s az alkotó nemzeti küldön
emelkedve az emberiség egészét szolgálja, mint
ahogy a nap sem csak a kiválasztottak bőrért
perzseli. Világkörüli útjain — 1916 és 1932
között a világ majdnem minden országát meg-
látogatta — az egyén újfálakulásának szük-
ségét hirdeti. Hazafias és politikai verseit
különösen a „Nativédja” című kötetében nemes
indulatok, szeretet és megértés építik. Indiai
népszerűségének biztosítékai ezek a költe-
mények ma is: a nép énekeivé lettek és „Bhá-
rata-Bágja-Vidhata” című verse India him-
nuszává.

SIKLÓS ISTVÁN

Franciaország afrikai utódállamai

Abidjanban, Elefántcsontpart fővárosában
középszerű étteremben egy ebéd mintegy 20
márkába kerül, anélkül, hogy ezért külön-
legességeket nyujtanának. A „La bonne Cas-
serolle” nevű párizsi stílusú előkelő luxuslokál-
nak a lagénára néző pompás terraszát nem
igen hagyhatja el senki anélkül, hogy szám-
lája legalább 50 márkat, igen könnyen azon-
ban 100 márkat ki ne tenne. A bérautó 250
kilométeres úttart az ország belsejébe legalább
350—400 márkat ér el. A hajnyírás 7 márkába
és a kis üveg gin-tonic 3 márkába kerül. Ez
Abidjan, Conacryban, Guinea fővárosában,
ahol Sekou Touré szocialista uralma következ-
tében minden áru eltűnt, ugyanennyit kell
fizetni egy kis üveg coca-colaért.

Abidjan, amely mint Elefántcsontpart fővá-
rosa még alig harminc éves multra tekinthet
vissza, különleges magasépítkezéseivel, nagy-
vonalú sugárútjaival és a tengert a lagunával
összekötő földnyelv átvágása óta rendkívül
fogalmas kikötőjével a legmodernebb város
képét mutatja. Azonban mindenütt felmerül
az a kérdés, hogy az emberek itt vajon miből
képesek megélni? A napi szükségletek csak-
nem háromszorta többé kerülnek mint Német-
országban. Abidjan 300,000 lakosa közül alig
12,000 az európai s ezek majdnem mind
franciák. Itt sohasem volt faji megkülönböz-
tetés. Ha viszont estefelé szállodám erkélyéről
a város főterére vetem pillantásomat a kapu-
örök kivételével alig látok fekete arcot.
Ugyanez vonatkozik a lagunán elterülő strand-
fürdőre. Mindenki számára szabad a belépés,
a kabin ára azonban 5 márkat tesz ki.

Ennek titkát nem olyan könnyű kikutatni.
Elsősorban talán az, hogy a franciák a CFA-
frank árfolyamát saját valutájuk kétszeresé-
ben állapították meg. 100 CFA-frank ára a
német valuta felértékelése előtt 1,70 márka
volt. Nagyjából körülbelül annyi a vásár-
lóereje mint Franciaországban 100 régi franké.
Ez legjobban akkor ütökzik ki, ha könyvet
vásárolunk, amelynek francia frankban meg-
szabott árát ott ugyanannyi CFA-frankkal kell
megfizetni. A valutatudósok ezt az árszintet
talán bonyolult történelmi és pénzügytech-

nikai szempontokkal védelmezhetik. A szimpla
igazság azonban mégis az, hogy ebből az
afrikai valutaárfolyamból elsősorban annak
van haszna, aki pénzét Nyugat-Afrikában ta-
karítja meg és azt francia valutára válthatja
át. Társaságban hallottam egy hölgynek azt a
naív megjegyzését, hogy nem szabad az éghaj-
lat és más kellemetlen körülmények miatt
panaszkodni, mert hisz Párisban — mintegy
kárpótlásul mindezt — feleáron lehet majd
szabadságunk idején felruházkodni. Ez így is
van. Világos, hogy aki innen 100,000 CFA-
frankot visz haza, az otthon 200,000 frankot
költhet.

A hajdani Francia Nyugat-Afrika és Egyen-
lítői Afrika összes államaiban a felhajtott ár-
folyamparitás állandóan fékezi a gazdasági
fejlődést. Mennyit kell egy afrikainak keres-
nie, hogy felemelkedhessen? Kétszer annyit,
mint a franciának Franciaországban, aki ott
hasonló állást tölt be. De vajon sikerül-e ezt
elérnie?

Franciaországnak hajdani gyarmataihoz
fűződő viszonyáról azonban mégsem oly köny-
nyű végleges ítéletet mondani. A franciák
természetesen, egyénileg és méginkább a nagy
francia gyarmati társaságok, e rendszerből
ma is szokatlanul nagy hasznot húznak. Más-
résről viszont a francia állam szintén szokat-
lanul nagyvonalú. A dakari egyetemet kizáró-
lag a francia közoktatásügyi minisztérium
tartja fenn. Ez azonban még eltörpül amellest,
amit a franciák Szenegálért tesznek. A szeneg-
áli költségvetésnek mintegy 40%-át ma is
Franciaország fedezi. A volt Egyenlítői Afrika
négy államában (Gabon, Kongó-Brazzaville,
Csád és a Középafrikai Köztársaság) a költ-
ségvetésnek 35%-a szintén a francia adófize-
tőket terheli. Ez a négy állam Madagaszkárral
együtt még mindig a francia államközösség
(Communauté) tagja. A négy ugynevezett
Entente-állam (Elefántcsontpart, Felső-Volta,
Niger és Dahomey) tavaly nyár óta függet-
lenítette magát és jelenleg tárgyalásokat
folytat Párizssal kétoldalú szerződések meg-
kötésére. Az Entente-államok esetében
Franciaország már nem hajlandó a költség-

vetési hiányokat pótolni. Ennek az lett a következménye, hogy bár a szegény Felső-Voltában a franciák és mások által anyagilag támogatott hosszulejártú beruházási költségvetés igen szép kilátásokkal kecsegtet, mégsem tudja ma senki, hogy idővel majd miből fedezik a tisztviselők fizetését.

Hasonló a helyzet a kis Togóban. Itt Sylvanus Olympio megszakította Franciaországgal mindazokat a kapcsolatokat, amelyek közvetlen függőséget jelenthetnének. Bár hangsúlyozottan nyugati politikát követ, mégsem csatlakozott az „expression française” tizenkét államból álló csoportjához, amely Mauretániától egészen Egyenlítői Afrikáig terjed. A nyomasztó kérdés viszont az, hogy Olympiónak miként fog most sikerülni kis és szegény országának folyó kiadásait fedeznie. Togo helyzete azért is oly kényes, mivel az állam egyetlen ásványi kincsét, a foszfátot, francia társaság aknázza ki, amely a részvények 80%-át birtokolja. A fennmaradó 20%-ot ugyan megvásárolhatta Togo állama, azonban olyan költsön árán, amelynek kamatterhe nagyobb mint a haszon 1%-a, amelyet Togo a társaságtól ennek fejében kap. Habár Togo ilyen viszonyok között a veszélyes ghánai szomszédság miatt is Nyugat felé orientálódik, mégsem szabad azon csodálkozni, hogy itt sokat beszélnek neokolonializmusról. Sekou Touré nemrég államot tette a francia villamosági társaságot s emiatt Nyugaton nagy volt a felháborodás. Togóban viszont egy ehhez hasonló francia társaság az áram kilowattórájáért 70 pfenniget kér, mintegy hatszorosát a németországi árnak. Olympio elmondta, hogy bár van hátszabályozó berendezés a hálózobájában, mégsem engedheti meg magának, hogy azt üzemből tartsa. Ez a történet minden bizonynyal igaz, mivel Olympio feddhetetlen ember, aki távol áll attól, hogy mellékes jövedelmekre tegyen szert. A kis német nagykövetség is havonta 2000 márkát fizet itt a villanyáramért.

Francia-Nyugatafrika, majdnem fejedelminek mondható fővárosával — Dakarral, mindenesetre eddig is hatalmas és egymást kiegészítő részekből álló birodalom volt. Amióta — Togót beleszámítva — kilenc részállamra esett szét, számos kiadási tétele kilencszeresen jelentkezik. E kisállamok mindegyike kénytelen minisztereket, közhivatalokat, kis hadsereget és ezenfelül külképviseleteket fenntartani, anélkül hogy ebből a szegény parasztnépességnek bárminemű haszna volna. Minél mélyebben hatolunk be az országok belsejébe — s ez főleg a négy egyenlítői államra vonatkozik — annál inkább érvényes az a tétel, hogy *a fehér ember a mai Afrikában mindent tehet, csak uralkodnia nem szabad, a fekete ember viszont semmit sem tehet, csak uralkodhatik.* Nigerben és a négy egyenlítői államban a felsőbb közigazgatás még nagyrészt francia kézben van. Méginkább ez a helyzet Mauretánia sivatagi államban, amelynek tengerparti dűnáján a franciák most építik az ország fővárosát, Nouakchottot, míg az országot ténylegesen továbbra is Észak-Szenegáliból St. Louisból az eddigi francia főmegbízott igazgatja. Ennek az egyébként igen tehetséges gyarmati franciának vacsorái meghívóján a „le Haut Commissaire” felírás géppel egyszerűen át van ütve s e fölé a „L'Envoyé Exceptionnel et Plénipotentiaire” felírás került. Itt még ilyen egyszerűen oldják meg az átmenetet a gyarmati státusból a függetlenségbe.

Azt beszéljük, hogy Houphouët-Boigny, Elefántcsontpart és az Entente-államok csúcspolitikusa arra a kérdésre, hogy vajon mi okozza neki a legnagyobb gondot, habozás nélkül azt válaszolta, hogy: le petit blanc, a francia kisember. Houphouët-Boigny erős támasza a továbbra is fennmaradó francia befolyásnak Nyugatafrikában. Válasza azonban — akár igaz a történet, akár nem — rámutat arra, hogy hol rejlenek az igazi nehézségek.

De Gaulle kormánya nagyvonalú és semmiképpen sem fukarkodó. A helybenlakó franciák azonban, még pedig nemcsak „le petit blanc”, hanem méginkább a nagy francia gyarmati társaságok, valamint a visszamaradt közigazgatási tisztviselőknek tetemes része, csak nehezen akarja megérteni az új afrikai kialakulást.

A gyarmati társaságok oly féltékenyen őrködnek monopóliumaik fölött, hogy ha csak egy kissé történeti távlatokban nézzük a helyzetet, azt kell sejtünk, hogy végül is mindent el fognak veszteni. Ugyanígy viselkedik a kisember. Ezen államok egyikében pld. egy francia rádiómérnök nem volt hajlandó feketebőrű alantasát szakmai titkaiba beavatni. Őt végül is elbocsátották és helyére más külföldit hoztak, aki azonnal kijelentette, hogy legfeljebb csak félévig szándékozik maradni, mivel ez az idő elég ahhoz, hogy bennszülött utódját feladatának átvételére tökéletesen kiképezze.

Nagy szakadék mutatkozik tehát De Gaulle és közvetlen környezetének elképzelései és az Afrikában maradt franciák felfogása között. Ez súlyosabban nyomja Franciaországot, mint azok a politikai következtetések, amelyeket De Gaulle az utóbbi két évben Nyugatafrikában megengedett magának. Ezzel magyarázható az is, hogy mily rendkívül nehéz az ideálistáknak, így Léopold Sedar Senghornak, Szenegál elnökének a helyzete, amikor meg kell győzniük a fiatalabb nemzedéket arról, hogy az egyetlen értelmes út, amely az ország felépítéséhez vezet a Franciaországgal való további szoros együttműködés. Senghor ellenzéke ugyan nincs abban a helyzetben, hogy már a közeljövőben a mai államvezetést veszeléztető szervezkedésbe fogjon, azonban mindenütt ott lappang és — amire Dakarral hamar rá kell jönnünk — nem győzhető meg szavakkal. Elefántcsontpart államában Houphouët-Boigny-nak hasonló problémákkal kell megküzdenie. Mivel rugalmasabb taktikát folytat, azzal védi ki magát, hogy minél felelősségteljesebb feladatokat ró a radikális fiatalokra. Ezzel azt reméli, hogy ha e fiatalok majd szembekerülnek a realitással, elfelejtik azokat a radikális szövegeket, amelyeket tanulmányaik után Franciaországból hoztak magukkal.

Nyugatafrikában mindenki arról beszél, hogy a francia kommunisták kitűnő rendszert fejlesztettek ki arra, hogy a feketebőrű diákok nagyrészt befolyásuk alá vonják. Ez az aknamunka szavahihető emberek állítása szerint már Marseilleben a partraszállás alkalmával veszi kezdetét, ahol szervezett kommunista „fogadóbizottságok” várják őket. Ez a befolyás azután egészen a dakari egyetem francia tantestületéig mindenütt jelentkezik. Másként nem volna lehetséges az — amit magam figyeltem meg — hogy pld. itt az egyetem titkári hivatalában a rektorátus sokszorosító géppel egy teljesen kommunista ízű pamfletet sokszorosítottak. Sok nehézség tehát, amelylyel Nyugatafrikában szembetaláljuk magunkat, európai eredetű. Ez ma még Ghanára is vonatkozik, ahol a kormány egyetlen feketebőrű tagja, a „vörös” Geoffry Bing főügyész nagyobb határozottsággal nyitotta meg a kapukat a keleti delegációk befolyása számára, mint a többi ghánai miniszter.

Az afrikai francia impérium utódállamai közül most 12 ország megkísérli, hogy szoros együttműködéssel a balkánizálódás rossz következményeitől mentesüljön. Ez a törekvés sokatígérő kezdet, amelyet Európának és Amerikának erőteljesen kellene támogatnia.

GISELHER WIRSING

A „Methodist Division of World Missions” jelentése szerint Angolában (Afrika) a zavarások kitörése óta 8 afrikai lelképásztort végeztek ki. A 150 afrikai methodista lelkésznek több mint a felét, akik nem tudtak elmenekülni, letartóztatták. Nagy kár esett a methodista

templomokban és iskolákban. Csúpan rosban, Luanda-ban, 7 templomot és kpusztítókat el teljesen ill. rongálta súlyosan a portugálok.

Idén július 19-e és 23-a között tervez linben a 10. Evangélikus Egyházi Napot, nek témája Krisztusnak ez az ígéret veletek vagyok.”

Dr. Barth Károly, a bázeli egyetem t fakultásának professzora május 10-én be 75. életévét. Hatalmas teológiai m („Kirchliche Dogmatik”), továbbá kiállása Hitler uralma idején és a vilá szorongató kérdésekre adott megnyilat ismertté tették nevét az egész keresztyé előtt. A „huszadik század egyházatyját” tésnapja alkalmából sok országból elk ták jókívánásokkal.

Lambarene-ből az utóbbi időben hírek nek **Schweitzer Albert** betegségéről. Ő az általa alapított és vezetett Lamb kórházban ápolják. A világhírű filozófi lógus, orgonaművész és orvos ez év jai ban töltötte be 86. életévét.

A Holland Bibliatársulat 1960-ról jelentése szerint a tagok száma 17 emelkedett.

Laosnak a kommunista Pathet Lao c általt megszállott részében a szülők félelemben és rettegésben élnek gyer miatt. Múlt év december óta u.i. sok g tünik el Észak-Vietnam felé. A gyern Hanoi-ban szállásolják el és kommuniatatásban részesítik. A legjobb tanulókat küldik Moszkvába, ahol őket Laos j vezetőivé képezik ki. E fajta gyerme nem új dolog. Évekkel ezelőtt Görögor hasonló gyermekrablás híre riasztotta világ közvéleményét. E gyermekek köz nak még mindig nem sikerült a n akadni.

jöjjete.

Keresztyén havi lap.
Szellemi fórum.
Szerkesztőbizottság:

Kibédi Varga Aron, Soós Bálint

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2., Hollandia
Postai csekk száma: 31643
Admiraal de Ruyter Fonds, Utrecht
Hollandia.

Minden cikkért szerzője felel.
Kéziratokat nem őrzi meg és ne adunk vissza.

Évi előfizetési díj: Anglia: 10,— sh.,
gentina: 90 peso, Ausztrália: 12,—
Ausztria: 35,— Sch., Belgium és Lu
burg: 65,— fr., Franciaország: 700,—
Hollandia: 5,— gld., Kanada: 1,5
Németország: 5,50 DM., Svájc: 6,—
Svédország: 7,— Kr., Uruguay: 13
U.S.A.: 1,50 \$.

Félévi előfizetési díj a fenti összeg fele.

Megrendelhető:

Anglia: Benedek Márton, 17, St. Dunstons Rd., L
W. 6. • Argentína és Uruguay: C. A. Besenyi
gado 1155, Adrogue F.C.N.G.R., Prov. Buenos
• Ausztrália: Csörz György, 311 Merryland
Merryland, N.S.W., Domahidy András, 142 Toy
Rd., Subiaco, W. A. • Ausztria: Vér Zoltán,
XXII. Maurichg. 18—20. • Hollandia: Postbu
Amsterdam-Z. 2. Postai csekk száma:
Admiraal de Ruyter Fonds, Utrecht. • Német
Exodus könyvesbolt, Arnulfstr. 146, München
Svájc: Szabó, Mitterestr. 24, Basel. • Svéd
Z. Balogh, Postbox 17, Vällingby 1. •
Kolosváry Sándor, Buffalo 9., N.Y., P.O.B. 54
országokból szíveskedjenek olvasóink közvett
kiadóhivatalhoz fordulni.